

Sturingsrelaties tussen overheid en instellingen voor hoger onderwijs

HEINE-project,
in kader van
‘Targeted Socio-Economic Research Programme’ (TSER)

België (Vlaanderen), Finland, Groot-Brittannië, Italië,
Nederland, Noorwegen, Oostenrijk en Portugal

Overheid, hoger onderwijs en economie

Ontwikkelingen in Nederland en Vlaanderen

F. de Vijlder, K. De Wit, P. Maassen, O. van Heffen
J. Verhoeven

Op welke wijze trachten het Nederlandse en het Vlaamse overheidsbeleid de instellingen voor hoger onderwijs te beïnvloeden opdat zij beter tegemoet kunnen komen aan de behoeften van de maatschappij en in het bijzonder van de economie?

1. a. Wat is de dominante conceptie van de overheid over de rol van het hoger onderwijs en op welke waarden en normen zijn haar beleidsmaatregelen gebaseerd?
- b. Hoe probeert de overheid het hoger onderwijs te sturen, op welke domeinen en in welke mate?

-
2. Wat is de inhoud van het beleid van de overheid inzake de aansluiting van onderwijsprogramma's op de behoeften van de economie?
  3. Wat is de betekenis van de Europese programma's voor het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs(beleid)?
  4. Welke succes- en faalfactoren ten aanzien van het Nederlandse en Vlaamse overheidsbeleid kunnen worden onderscheiden?

1 +2

Nederland

Vlaanderen

- Nationale onderwijswetgeving
- Verzuiling
- Pacificatie 1917/1920
- Chr-democraten e.a.
- Cultuur van onderhandelen
- Ministerie O,C en W e.a.

- Nationale onderwijswetgeving
- Verzuiling
- Pacificatie 1970
- Chr-democraten e.a.
- Cultuur van onderhandelen
- Ministerie van/Departement Onderwijs

Nederland

Vlaanderen

- SER
- Binair systeem
- 14 universiteiten
- 60 hogescholen
  - aangewezen opleidingen
  - Theologische universiteiten

- SERV
- Binair systeem
- 8 (6) universiteiten
- 29 hogescholen
  - Protestantse Theologische Faculteit

Overheidsbeleid en HO 1970

- Welvaartsstaat
- minder positief tegenover marktdenken
- HO
  - democratisering
  - kosteloos HO
  - vrije wetenschapsbeoefening
- unitaire (welvaarts)staat
  - verzuiling(Schoolpact)
  - politieke instabiliteit
  - financiële problemen
- HO
  - democratisering
  - tegen besparingen
  - HS/RU centralistisch bestuurd
  - VU autonoom

1980

Nederland

Vlaanderen

- liberaal staatsmodel
- maar: taakverdeling bij U en schaalvergroting HS
- opleidingsplanning naar instellingen
- groei financiering
- stimuleringsbudget
- 1984 Inspectie

- Soevereine sturing voor RI/Institut.staat VU
- Gemeenschappen + Vlaamse Raad (1980): onderwijs bleef nationaal
- 1988
  - Schoolpactprincipes opgenomen in Grondwet

Nederland

Vlaanderen

■ HO

- zelfstandig
- marktwerking
- internationalisering
- aansluiting bij economie, maar niet uitgesproken

■ Onderwijs wordt echt gemeenschaps-materie

■ Democratische toegang

■ vrijheid van studiekeuze

■ pluralisme

- rijksinstellingen + andere

1990

Nederland

Vlaanderen

- rooms-rood en paars
maar erg gelijk beleid

- zelfregulering en
competitie in HO
- niet enkel
economische
rationaliteit
- Toekomst?
deregulering,
internationalisering

- rood-rooms beleid

- deregulering,
autonomie,
responsabilisering
- U en HS bijna
gelijkaardig statuut
- Staatsinstellingen ook
autonoom
- Controle
- marktmodel

3. Europa en het HO

- EU geeft meer middelen en maakt meer programma's

Directe invloed op instellingen: structuren moeten worden aangepast

- Weinig invloed van nationale overheden op het Europese beleid
- Overheden dragen bij door administratieve coördinatie, bijkomende financiën en opheffen van belemmering voor mobiliteit
- EU heeft indirecte invloed op nationale beleid en op instellingen

4. Kansen en belemmeringen

Uitdagingen van de kennissamenleving

4.1. Flexibilisering en planning

- Flexibilisering staat op gespannen voet met planning
- Nederland: beknotting van planningsvrijheid door Adviescommissie Onderwijsaanbod (ACO)
- Vlaanderen: studiegebieden zijn vastgelegd bij decreet
- Laat deze beknotting een flexibele respons toe van de instellingen op de uitdagingen van de omgeving?
- Transparantie vraagt om betere informatie
- Kwaliteitsbewaking kan contra-productief zijn

4.2. Levenslang leren en duale trajecten

- Verschil tussen Nederland en Vlaanderen
- Nederland:
  - plannen om studiefinanciering over een langere periode uit te smeren → mogelijke problemen
- Vlaanderen
  - komt moeizaam van de grond

4.3. Internationalisering